

Iskaz svjedoka i njegova dokazna vrijednost

Paladin, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, University Department for Forensic Sciences / Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel za forenzične znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:227:527485>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-07**

SVEUČILIŠTE
U
SPLITU

SVEUČILIŠNI
ODJEL ZA
FORENZIČNE
ZNANOSTI

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department for Forensic Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU

**SVEUČILIŠNI ODJEL ZA FORENZIČNE ZNANOSTI
ISTRAŽIVANJE MJESTA DOGAĐAJA**

DIPLOMSKI RAD

ISKAZ SVJEDOKA I NJEGOVA DOKAZNA VRIJEDNOST

IVANA PALADIN

Split, rujan 2022.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

**SVEUČILIŠNI ODJEL ZA FORENZIČNE ZNANOSTI
ISTRAŽIVANJE MJESTA DOGAĐAJA**

DIPLOMSKI RAD

ISKAZ SVJEDOKA I NJEGOVA DOKAZNA VRIJEDNOST

Mentor: prof. dr. sc. Damir Primorac

IVANA PALADIN

Matični broj: 513/2019.

Split, rujan 2022.

Rad je izrađen u Splitu

pod nadzorom mentora prof. dr. sc. Damir Primorac

u vremenskom razdoblju od lipnja do kolovoza.

Datum predaje diplomskog rada: 13. rujan 2022.

Datum prihvaćanja rada: 15. rujan 2022.

Datum usmenog polaganja: 21. rujan 2022.

Ispitno povjerenstvo:

1. Doc. dr. sc. Nina Mišić Radanović

2. Dr. sc. Nevena Aljinović

3. Prof. dr. sc. Damir Primorac

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Cilj rada.....	2
3. Izvori podataka i metode.....	3
4. Tko je svjedok?.....	4
5. Dužnosti svjedoka.....	5
5.1. Osobe isključene od dužnosti svjedočenja.....	5
5.2. Osobe oslobođene od dužnosti svjedočenja.....	6
6. Ispitivanje svjedoka	7
6.1. Ranjivi svjedoci	10
6.1.1. Ispitivanje djeteta	10
6.1.2. Ispitivanje žrtve kaznenog djela.....	11
6.1.3. Ispitivanje starijih, bolesnih osoba ili osoba s invaliditetom	11
6.2. Ugroženi svjedoci	12
6.2.1. Krunski svjedok	14
6.3. Posebne vrste ispitivanja svjedoka.....	14
6.4. Pogreške pri ispitivanju svjedoka	15
7. Dokazna vrijednost iskaza svjedoka	17
8. Prava svjedoka i njihova zaštita	19
8.1. Zaštita svjedoka	19
8.1.1. Postupak uključivanja u Program zaštite	20
9. Rasprava.....	24
10. Zaključak.....	25
11. Literatura.....	26
12. Sažetak	29
12. Abstract.....	30
13. Životopis	31
Izjava o akademskoj čestitosti.....	32

1. Uvod

Kako bismo pobliže opisali i naglasili važnost svjedoka i samog svjedočenja u kaznenom postupku, potrebno je navedeni pojam prvo definirati.

Kada postoji sumnja da je počinjeno kazneno djelo te da ga je počinila određena osoba, poduzimaju se radnje (od strane sudova i drugih subjekata) regulirane odredbama kaznenog procesnog prava. Skup tih radnji definiramo kao kazneni postupak. Cilj kaznenog postupka je utvrditi je li počinjeno kazneno djelo, i ako je, tko ga je počinio te izricanje kazne ili druge sankcije.

Dodatnu pomoć u ostvarenju cilja kaznenog postupka imaju upravo svjedoci (ukoliko postoje). Svjedok je fizička osoba koja nije stranka u postupku, koja se ispituje radi pribavljanja obavijesti o sadržaju njezinih opažanja o činjenicama koje se utvrđuju, do kojih nije došla kao stručna osoba po nalogu suda.¹

Tema ovog diplomskog rada je *Iskaz svjedoka i njegova dokazna vrijednost*.

¹ Dika, M. Dokazivanje saslušanjem svjedoka u hrvatskom parničnom postupku. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu [Internet]. 2006;56(2-3):501-548. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/5120>

2. Cilj rada

Cilj ovog rada ukazati je na značajnu ulogu svjedoka u kaznenom postupku, opisati ispitivanje svjedoka kao i naglasiti njegovu odgovornost u slučaju lažnog iskaza te analizirati zakonodavna rješenja prilikom ispitivanja svjedoka.

3. Izvori podataka i metode

Za izradu ovog diplomskog rada prvenstveno je korištena stručna i znanstvena literatura, naročito s područja prava, te literatura koja je bila obvezna za studij na Sveučilišnom odjelu za forenzične znanosti. Osim navedenoga, korišteni su i članci iz baze „hrcak.srce“ te pravni propisi koji su pronađeni u službenom glasilu „Narodne novine“ i „zakoni.hr“.

Što se tiče metoda, korištene su: metoda indukcije (na temelju pojedinačnih činjenica dolazi se do općeg suda), metoda dedukcije (iz općih sudova izvode se pojedinačni zaključci), metoda analize (rašćlanjivanje složenih pojmova i sudova na jednostavnije elemente) te metoda sinteze (spajanje jednostavnih sudova u složenije).

4. Tko je svjedok?

Kada pričamo o svjedoku, govorimo o fizičkoj osobi, različitoj od okrivljenika, za čiji se iskaz može reći da je najvažniji dokaz u kaznenom postupku. Svjedoci sudu priopćavaju svoja saznanja o prošlim događajima koja su stekli uz pomoć svojih osjetila.²

Svjedok je pozvan od strane procesnog tijela (državno odvjetništvo ili sud) da iznese činjenice koje su mu poznate, a koje se utvrđuju u kaznenom postupku. Svjedok nije pozvan da iznosi svoja uvjerenja, mišljenja ili stavove, nego da iznese bitne informacije vezane za kazneno djelo o kojem je riječ, o počinitelju i sl. Dakle, svjedočenje je proces izvođenja dokaza, ne samo svjedoka nego i drugih osoba, te utvrđivanje činjenica uz pomoć osoba pozvanih na svjedočenje.³

Ovisno o tome na koji je način svjedok došao do spoznaja vezanih za kazneno djelo, svjedoke dijelimo na:

- svjedoke očevidce (ukoliko je svjedok spoznao činjenice vezane za kazneno djelo vlastitim opažanjem),
- svjedoke po čuvenju (ukoliko je svjedok čuo informacije od druge osobe).

Zbog gore navedenog, svjedoka je uvijek potrebno pitati otkud su mu poznate informacije o kojima svjedoči.⁴

Kao što je već napisano, svjedok se razlikuje od okrivljenika što znači da nitko ne može u isto vrijeme biti i svjedok i okrivljenik (okrivljenik daje iskaz o svom kaznenom djelu, a svjedok o kaznenom djelu druge osobe).

Jedan od razloga zbog kojih su svjedoci osobito bitni je i taj da su oni, za razliku od procesnih subjekata, nezamjenjivi. Tako će na primjer sudac ili državni odvjetnik, ukoliko sami saznaju određene činjenice o kaznenom djelu za koje se vodi kazneni postupak, izgubiti svoju ulogu procesnog subjekta te će postati svjedokom.

Za svjedoka može biti pozvan bilo tko sposoban razborito iskazivati, pa čak i osobe s tjelesnim i duševnim manama (ako su u stanju komunicirati sa sudom).⁵

² Čizmić, J. Svjedok u parničnom postupku. Zagreb: Hrvatska pravna revija; 2001. str. 114.

³ Kos, D. Zaštita identiteta svjedoka u kaznenom postupku. Zagreb: Hrvatska pravna revija; 2001. str. 102.

⁴ Krapac, D. Kazneno procesno pravo. Zagreb: Narodne novine; 2007. str. 281

⁵ Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021., dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=59106> (pristup 12. 9. 2022.)

5. Dužnosti svjedoka

Tri su osnovne dužnosti svjedoka u kaznenom postupku koje se primjenjuju od trenutka pozivanja svjedoka:

- 1) dužnost odazvati se pozivu tijela koje provodi kazneni postupak,
- 2) dužnost dati iskaz,
- 3) dužnost iskazivati istinu.⁶

Ukoliko svjedok prekrši jednu od svojih osnovnih dužnosti, primjenjuju se određene sankcije:

- a) ukoliko je poziv svjedoku uredno dostavljen, a svjedok se ipak ne odazove te ne opravda svoj izostanak, može se prisilno dovesti te novčano kazniti,
- b) ukoliko ne postoji zakonski razlog odbijanja svjedočenja, moguća je novčana kazna, a ukoliko svjedok i dalje odbija svjedočiti, može se zatvoriti,
- c) lažnim svjedočenjem svjedok čini kazneno djelo te mu prijete kazna zatvora (od šest mjeseci do pet godina) - kazneno djelo davanja lažnog iskaza.⁷

Naime, postoje osobe koje se ne mogu ispitati kao svjedoci, odnosno isključene su od dužnosti svjedočenja i osobe koje su oslobođene od dužnosti svjedočenja. O navedenima će biti riječ u idućim pod-poglavljima.

5.1. Osobe isključene od dužnosti svjedočenja

Osobe koje se ne mogu ispitati kao svjedoci su:

- a) osobe koje bi svojim iskazom povrijedile zakonom ustanovljenu obvezu čuvanja tajnosti podataka dok je nadležno tijelo ne oslobodi te obveze,
- b) branitelj okrivljenika, osim ako to okrivljenik ne zahtijeva,
- c) okrivljenik u postupku prema kojem su primijenjene odredbe o spajanju postupka,
- d) vjerski ispovjednik o sadržaju ispovjedi.⁸

⁶ Krapac, D. *op. cit.* str. 281

⁷ Čl. 305. Kaznenog zakona (Narodne novine br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21 - u daljnjem tekstu: KZ)

⁸ Čl. 284. Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, 80/22 – u daljnjem tekstu: ZKP)

5.2. Osobe oslobođene od dužnosti svjedočenja

Zakon određenim osobama „daje povlasticu“ odbijanja svjedočenja u cijelosti ili u odgovoru na pojedina pitanja.

U te osobe spadaju:

- a) osobe s kojima je okrivljenik u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici,
- b) srodnici okrivljenika u ravnoj lozi, rođaci u pobočnoj lozi do zaključno trećeg stupnja te srodnici po tazbini do drugog stupnja zaključno,
- c) posvojenik i posvojitelj okrivljenika,
- d) javni bilježnici, porezni savjetnici u okviru zakonske obveze čuvanja tajne,
- e) odvjetnici, liječnici, zubari, psiholozi i socijalni radnici o onome što su u obavljanju svog zanimanja saznali od okrivljenika,
- f) novinari i urednici u sredstvima javnog priopćavanja o izvorima obavijesti i podataka za koje su saznali u obavljanju svog zanimanja i koji su uporabljeni prilikom uređivanja sredstava javnog priopćavanja i u slučaju propisanim posebnim zakonom,
- g) osoba na koju je prenesena imovinska korist, o načinu stjecanja imovinske koristi, kada se u odnosu na tu osobu primjenjuju odredbe Glave XXVIII. ZKP.⁹

Ukoliko osobu koja svjedoči, ili njoj blisku osobu, odgovaranje na pojedino pitanje može dovesti u opasnost od kaznenog progona, teške sramote ili znatne materijalne štete, utoliko ta osoba ima mogućnost uskratiti odgovor na to pitanje.¹⁰

U slučaju da svjedok uskrati odgovor na pitanje koje je od izuzetne važnosti za kazneni postupak, tada državni odvjetnik može izjaviti da neće poduzeti kazneni progon (ne odnosi se na kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju od deset godina ili teža).

⁹ Čl. 285. ZKP-a

¹⁰ Čl. 286. ZKP-a

6. Ispitivanje svjedoka

Procesno pravo kod svjedoka odgovara na pitanje **tko, kada i kako** obavlja njegovo ispitivanje.¹¹

1. Prije započinjanja kaznenog postupka, ukoliko postoji opasnost od odgode, svjedoka može ispitati sudac istrage ili čak i redarstvene vlasti, ukoliko im to državni odvjetnik naloži. U tom slučaju, sudac istrage ili redarstvene vlasti, nakon ispitivanja odmah dostavljaju državnom odvjetniku zapisnike koji mogu poslužiti kao dokaz u postupku. Bitno je naglasiti da se građani koji imaju određene spoznaje o kaznenom djelu te obavijeste o tome redarstvene vlasti, ne smatraju svjedocima sve dok ne dobiju poziv od tijela kaznenog postupka te dok kazneni postupak ne započne. Oni su takozvani **presumptivni svjedoci** te se službene bilješke o razgovoru s njima ne mogu koristiti kao dokaz u kaznenom postupku.
2. Tijelo koje vodi kazneni postupak ispituje svjedoke. Ispitivanje se odvija bez nazočnosti drugih svjedoka te je svjedok dužan svoje odgovore iskazivati usmeno (uz iznimke kada se radi o gluhim i nijemim osobama).
Prije početka ispitivanja, svjedok mora dati svoje osobne podatke kao što su: ime i prezime, ime oca, zanimanje, boravište, mjesto rođenja, godine života, OIB te na kraju njegov odnos s okrivljenikom i oštećenikom. Zatim se svjedok upozorava da ne smije ništa prešutjeti, naglašava mu se dužnost istinitog iskaza te ga se upozorava da je davanje lažnog iskaza kazneno djelo. Isto tako, tijelo koje vodi postupak, dužno je obavijestiti svjedoka o slučajevima kada je svjedok oslobođen od dužnosti svjedočenja. Nakon što je svjedok dao svoje podatke, pozvan je da iznese spoznaje vezane za predmet o kojemu je riječ te nakon toga slijedi postavljanje pitanja radi dodatne provjere. Tijekom ispitivanja nije dozvoljeno postavljati sugestivna pitanja (pitanja koja sama predlažu odgovor) osim ako se ne radi o iznimnim situacijama koje to dozvoljavaju, a to su:

- ako je potrebno iskaz svjedoka učiniti jasnijim,

¹¹ Krapac, D. *op. cit.* str. 284

- ako se radi o osobnim ili općim podacima svjedoka,
- u slučaju potrebe osvježenja pamćenja svjedoka.¹²

3. Tijekom rasprave predsjednik vijeća određuje kojim će redoslijedom biti ispitani svjedoci; u pravilu se najprije ispituju svjedoci koje je predložio tužitelj, zatim svjedoci koje je predložila obrana, a na kraju svjedoci koje je po službenoj dužnosti odredilo samo sudsko vijeće.

Tijekom iznošenja iskaza svjedoka ili izlaganja nalaza i mišljenja vještaka, svjedoku ili vještaku neposredno postavljaju pitanja stranke te predsjednik i članovi sudskog vijeća. Ako se drukčije ne dogovore, najprije postavlja pitanja stranka koja je predložila izvođenje tog dokaza, a zatim protustranka.

Nakon toga pitanja postavlja predsjednik i članovi sudskog vijeća. Ako je sud odredio izvođenje dokaza i bez prijedloga stranaka, pitanja prvi postavlja predsjednik vijeća, zatim članovi vijeća, te naposljetku tužitelj, okrivljenik i branitelj. Oštećenik, zakonski zastupnik, punomoćnik i vještaci mogu neposredno postavljati pitanja uz odobrenje predsjednika vijeća.¹³

Početak ispitivanja ima iznimnu važnost u cjelokupnom procesu. Naime, bitno je da ispitivač ostvari dobar kontakt sa svjedokom. Nakon što svjedok iznese svoje osobne podatke, ispitivač može odrediti tip svjedoka i stvoriti određenu sliku o njemu, a svjedoku, s druge strane, prvi kontakt pomaže sa snalaženjem u situaciji. Poslije toga, svjedok iznosi sve što zna o slučaju. Za vrijeme svjedokovog spontanog izlaganja, ispitivač ga, ukoliko svjedok u potpunosti ne skrene s teme, ne bi trebao prekidati pitanjima. U ovom je dijelu bitno da ispitivač pažljivo sluša i razmišlja o svemu što svjedok govori. On mora promatrati njegovo ponašanje; njegov govor tijela, izražavanje i inteligenciju da bi mogao stvoriti širu sliku o svjedoku.¹⁴

Na kraju slijedi postavljanje pitanja s ciljem dopune i preciziranja podataka. Pitanja moraju biti kratka i jasna te se moraju postavljati jedno po jedno. U ovoj fazi ispitivač bi već trebao donijeti konačan zaključak govori li svjedok istinu.

¹² Mrčela, M. Svjedoci u kaznenom postupku: ispitivanje svjedoka kao dokazna radnja. Zagreb: Narodne novine; 2012. str. 9.

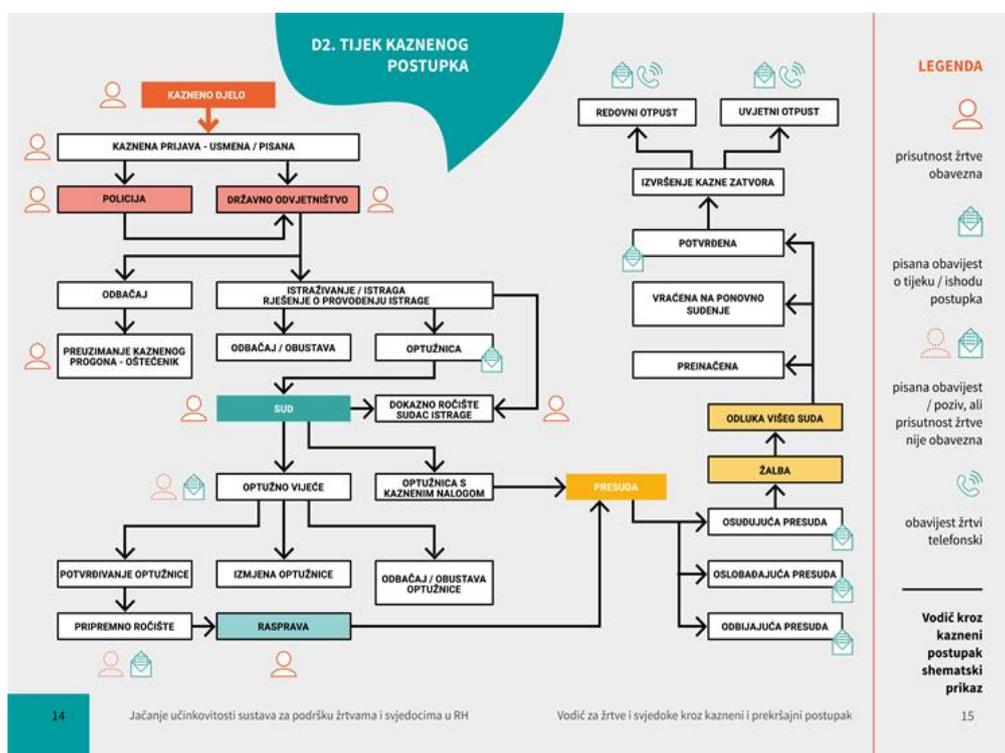
¹³ Čl. 420. stavak 2. ZKP-a

¹⁴ Vidjeti kod Pavišić, B., Modly, D., Veić, P. Kriminalistika. Knjiga prva. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga; 2006. str. 403

Nakon svjedočenja, svjedok biva ili u potpunosti otpušten iz sudnice ili zadržan u sudnici da bi se izbjeglo njegovo dogovaranje s ostalim svjedocima.

Također, može doći i do suočenja svjedoka o čemu će detaljnije biti riječi u sljedećem poglavlju.

Postoji iznimka kada svjedok zbog opravdanog razloga (starost, zdravstveno stanje ili invaliditet) ne može fizički biti prisutan u sudnici. Ako se na raspravi sazna da svjedok ili vještak ne može doći pred sud ili mu je dolazak znatno otežan, vijeće može na prijedlog stranke koja je svjedoka ili vještaka predložila, ako smatra da je njegov iskaz važan, naložiti da ga izvan rasprave ispita predsjednik vijeća ili sudac član vijeća, ili da se ispitivanje obavi preko suca istrage na čijem se području svjedok, odnosno vještak nalazi.¹⁵

Slika 1. Infografika - tijek kaznenog postupka¹⁶

¹⁵ Čl. 428. ZKP-a

¹⁶ Slika preuzeta s MUP, Infografika - tijek kaznenog postupka, dostupno na: <https://mpu.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-6366/iz-pravosudnog-sustava-6372/podrska-zrtvama-isvjedocima/infografika-tijek-kaznenog-postupka/24169> (pristup: 12. 9. 2022.)

6.1. Ranjivi svjedoci

U ranjive svjedoke spadaju djeca, tj. maloljetnici te starije, bolesne osobe ili osobe s invaliditetom. Riječ je o osobama koje se, zbog svoje dobi i fizičkog stanja, ne mogu ispitati na uobičajen način, nego za njih vrijede druga pravila.

6.1.1. Ispitivanje djeteta

Kada govorimo o ispitivanju djece, tada razlikujemo dvije kategorije ispitivanja; ispitivanje djece koja nisu navršila četrnaest godina te ispitivanje djece s navršenih četrnaest, ali nenavršenih osamnaest godina.

Ispitivanje djece uvelike se razlikuje od ispitivanja odraslih osoba. Zbog osjetljivosti situacije, vrlo je bitno provesti pripremu koja služi za procjenjivanje stupnja djetetove razvijenosti i razumijevanja. Posebno treba voditi računa o tome da djeca imaju bujnu maštu te ne znaju jasnu razliku između istine i laži. Isto tako, djeca vrlo lako podliježu sugestijama, pa ispitivač mora pripaziti na svoj ton i izbjegavati bilo kakve sugestije. S djecom treba postupati kao sebi ravnima, treba ih se shvaćati ozbiljno, ali, s druge strane, ispitivači ne smiju djelovati previše strogo.¹⁷

Zaštita djeteta treba biti na prvom mjestu; sud mora poštivati i uvažiti potrebe i želje djeteta te pokazati osjetljivost prema djetetovim saznanjima i sposobnostima.¹⁸

Naime, djeca se ispituju u prostoriji u kojoj ne borave niti sudac niti stranke, a ispitivanje se provodi pomoću audio-video uređaja kojim rukuje stručni pomoćnik. Za ispitivanje djeteta zadužen je sudac istrage, a stranke, uz sučevo odobrenje, također mogu postavljati pitanja, ali preko stručne osobe koja boravi u prostoriji s djetetom.

Ukoliko ne šteti interesima djeteta ili postupka, uz psihologa ili pedagoga, u prostoriji s djetetom može biti prisutan i roditelj ili skrbnik. Uvijek je potrebno s posebnim oprezom

¹⁷ Vidjeti kod Pavišić, B., Modly, D., Veić, P. Kriminalistika. Knjiga prva. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga; 2006. str. 421

¹⁸ Zorić J., Mikuš Lj. Procjena sposobnosti za svjedočenje i ocjena vjerodostojnosti iskaza svjedoka u postupcima za kaznena djela na štetu maloljetnika. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu [Internet]. 2007. str. 51. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/89280>

ophoditi se prema djetetu kako ispitivanje ne bi štetno utjecalo na njegovo psihičko zdravlje. Cijelo ispitivanje se snima te se snimka priključuje zapisniku.

6.1.2. Ispitivanje žrtve kaznenog djela

Prije ispitivanja žrtve, tijelo koje provodi ispitivanje će u suradnji s tijelima, organizacijama ili ustanovama za pomoć i podršku žrtvama kaznenih djela provesti pojedinačnu procjenu žrtve. Navedeno uključuje utvrđivanje postoji li potreba za primjenom posebnih mjera zaštite u odnosu na žrtvu te, ako postoji, koje posebne mjere bi se trebale primijeniti (poseban način ispitivanja žrtve, uporaba komunikacijskih tehnologija radi izbjegavanja vizualnog kontakta s počiniteljem i druge mjere propisane zakonom). Pri poduzimanju pojedinačne procjene žrtve osobito se uzimaju u obzir osobne značajke žrtve, vrsta ili narav kaznenog djela i okolnosti počinjenja kaznenog djela. Pri tome se posebna pažnja posvećuje žrtvama koje su pretrpjele značajnu štetu zbog težine kaznenog djela, žrtvama kaznenog djela počinjenog zbog nekog osobnog svojstva žrtve te žrtvama koje njihov odnos s počiniteljem čini osobito ranjivima (žrtve terorizma, organiziranog kriminala, trgovanja ljudima, rodno uvjetovanog nasilja, nasilja u bliskim odnosima, spolnog nasilja i spolnog iskorištavanja ili zločina iz mržnje te žrtve s invalidnošću).¹⁹

Potrebno je broj ispitivanja žrtve za koju je utvrđena posebna potreba zaštite svesti na minimum.

6.1.3. Ispitivanje starijih, bolesnih osoba ili osoba s invaliditetom

Kao što je već ranije spomenuto, starije osobe i osobe s invaliditetom ispituje se putem audio-video uređaja kojim rukuje stručna osoba u svom stanu ili prostoriji u kojoj borave zbog nemogućnosti odaziva sudskom pozivu. Ispitivanje se prema potrebi može snimiti uređajem za audio-video snimanje, a snimka će se zapečatiti i priključiti zapisniku.²⁰

Prilikom ispitivanja starijih osoba, treba obratiti pažnju na brojne stvari jer proces starenja uvelike utječe na psihofizičko stanje osobe.

¹⁹ Čl. 43.a ZKP-a

²⁰ Čl. 292. st. 3. ZKP-a

Poznato je da starenjem slabe osjeti te dolazi do gubljenja oštrine vida kao i slabljenja sluha. Isto tako, pojačana je i zaboravljivost te su češće promjene raspoloženja. Dolazi do promjena u karakteru i smanjenja interesa. Nadalje, starije su osobe, kao i djeca, podložne sugestiji.

Sve navedeno dovodi do težeg prosuđivanja događaja i subjektivnosti. Upravo zbog toga treba biti sumnjičav prema iskazu starijih svjedoka i valjano utvrditi stupanj vjerodostojnosti takvog iskaza. Ispitivanje treba biti što kraće i prilagođeno ličnosti starijeg svjedoka.²¹

6.2. Ugroženi svjedoci

Kada postoji mogućnost da svjedok svojim iskazom ugrozi sebe ili sebi blisku osobu (povreda zdravlja, slobode, imovine, životna opasnost) tada svjedok može, dok mu se ne osigura adekvatna zaštita, uskratiti iznošenje osobnih podataka, odgovor na pojedino pitanje ili pak uskratiti davanje iskaza u potpunosti.

U skupinu ugroženih svjedoka spadaju:

- a) slučajni svjedoci,
- b) žrtve kaznenog djela,
- c) sudionici u kaznenom djelu.

Zaštita ugroženog svjedoka podrazumijeva poseban način ispitivanja i sudjelovanja u postupku, dok se zaštita izvan postupka odnosi na druge mjere zaštite o kojima će kasnije biti riječi.

Dakle, postupak je sljedeći: državni odvjetnik, predaje sucu istrage prijedlog u kojem je naveden poseban način ispitivanja i sudjelovanja svjedoka u postupku te razlozi za navedeno. Nakon što sudac istrage primi prijedlog, u roku od dvanaest sati odlučuje rješenjem o prijedlogu. Ukoliko sudac odbije prijedlog, državni odvjetnik ima pravo, u roku od dvanaest sati, podnijeti žalbu. Ako se pak sudac složi s prijedlogom državnog odvjetnika, ugroženom svjedoku će odrediti:

²¹ Pavišić, B., Modly, D., Veić, P. *op.cit.* str. 423

- a) pseudonim ugroženog svjedoka,
- b) posebni način sudjelovanja u postupku,
- c) posebni način ispitivanja.²²

Podaci ugroženog svjedoka strogo su povjerljivi te ih sudac istrage mora zapečatiti u posebni omot i predati državnom odvjetniku na čuvanje. Samo u iznimnim situacijama, otvaranje omota mogu zatražiti sudac istrage, predsjednik vijeća, radi provjere istovjetnosti ili drugostupanjski sud kad odlučuje o žalbi protiv presude. U tom slučaju, potrebno je navesti imena ljudi koji su otvorili omot i saznali podatke iz njega nakon čega će se omot ponovo zapečatiti i predati državnom odvjetniku.²³

Nakon donošenja rješenja, sudac istrage određuje dokazno ročište i provodi ispitivanje ugroženog svjedoka. Moguće je, ukoliko sudac istrage i državni odvjetnik nalože policiji, poduzimanje mjera zaštite svjedoka (kod pozivanja, pristupa ročištu te boravka i odlaska s ročišta).²⁴

Dva su moguća slučaja kod ispitivanja ugroženog svjedoka:

- a) prikrivanje osobnih podataka,
- b) prikrivanje i osobnih podataka i izgleda svjedoka.

U prvom slučaju, osobni podaci ugroženog svjedoka neće se iznositi te se ispitivanje provodi pod pseudonimom bez navođenja osobnih podataka. Ostatak ispitivanja jednak je uobičajenom postupku ispitivanja svjedoka.

Međutim, kada osim prikrivanja osobnih podataka postoji i potreba za prikrivanjem izgleda svjedoka, tada ispitivanje izgleda drugačije. Uz pomoć audio-video uređaja, putem kojeg se provodi ispitivanje i kojim rukuje stručna osoba, lik i glas svjedoka se mijenjaju. Dakle, svjedok ne boravi u istoj prostoriji kao sudac istrage i ostali sudionici ispitivanja. Ukoliko sudac istrage odredi da se ispitivanje snima, izrađuju se dvije snimke; jedna od njih se odmah zapečati i preda sucu istrage na čuvanje, a druga se predaje državnom odvjetniku koji je dužan, u roku od petnaest dana, izraditi prijepis snimke i uložiti ga u spis.²⁵

²² Čl. 295. st. 5. ZKP-a

²³ Čl. 295. st. 8. ZKP-a

²⁴ Čl. 295. st. 9. ZKP-a

²⁵ Čl. 297. ZKP-a

6.2.1. Krunski svjedok

Da bi određena osoba dobila status krunskog svjedoka, mora postojati osnovana sumnja da je ta osoba počinila kaznena djela te da pripada zločinačkoj organizaciji, tj. zločinačkom udruženju. Pojam krunskog svjedoka znači da se radi o osobi koja je ujedno i svjedok i okrivljenik te svjedoči o zločinačkoj organizaciji kojoj pripada, njezinim članovima i počinjenim ili planiranim kaznenim djelima. Dakle, krunski svjedok iskazuje i o vlastitim kaznenim djelima u zamjenu za odustanak od kaznenog progona protiv njega.

Zahtjev za dodjelu položaja krunskog svjedoka podnosi Glavni državni odvjetnik, a konačnu odluku donosi sud, tj. nadležno vijeće.²⁶

Krunski svjedoci, za razliku od ostalih svjedoka, dužni su odgovarati i na ona pitanja kojima bi sebe ili svog bliskog srodnika izložili teškoj sramoti, znatnoj materijalnoj šteti ili kaznenom progonu.²⁷

6.3. Posebne vrste ispitivanja svjedoka

Ako je svjedok ili vještak na prijašnjem ispitivanju tijekom dokazne radnje ili ranije rasprave naveo činjenice kojih se više ne sjeća ili ako odstupa od svojeg iskaza, predočiti će mu se prijašnji iskaz, tj. upozorit će se na odstupanje i upitat će se zašto sada iskazuje drukčije, a prema potrebi, reproducirat će se snimka njegova prijašnjeg iskaza ili dijela tog iskaza, odnosno pročitat će se njegov prijašnji iskaz ili dio tog iskaza.²⁸

Suočenje je posebna vrsta ispitivanja čiji je cilj provjera vjerodostojnosti svjedokova iskaza ili pomoć svjedoku pri prisjećanju određenih okolnosti, a prilikom koje se suočavaju najviše dvije osobe; dva svjedoka, dva suokrivljenika ili svjedok i okrivljenik.

Najčešći razlog zbog kojeg dolazi do suočenja je nepodudaranje iskaza, tj. neslaganje njihovih iskaza o važnim činjenicama. Naime, pri suočenju, pod nadzorom ispitivača, dolazi do konflikta dvaju svjedoka. Dakle, suočeni svjedoci posebno će se ispitati o svakoj okolnosti o

²⁶ Čl. 40. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (Narodne novine 76/09, 116/10, 145/10, 57/11, 136/12, 148/13, 70/17 –u daljnjem tekstu ZUSKOK)

²⁷ Pajčić M. Ugroženi svjedoci u kaznenom postupku. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu [Internet]. 2005. str. 45. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/87584>

²⁸ Čl. 426. ZKP-a

kojoj se njihovi iskazi međusobno ne slažu, a njihov će se odgovor unijeti u zapisnik. Suočenje se mora snimiti uređajem za audio-video snimanje, jer se u protivnom ne može upotrijebiti kao dokaz.²⁹

Stvaranje konfliktne situacije omogućuje ispitivaču da bolje promotri govor tijela suočenika i općenito njihovo ponašanje što mu pomaže pri procjeni vjerodostojnosti iskaza.

Osim kod nepodudarnosti, suočenje može pomoći i pri otklanjanju pogrešaka i praznina u iskazu.

6.4. Pogreške pri ispitivanju svjedoka

Osim o svjedoku, ispitivanje i njegova uspješnost uvelike ovise i o ispitivaču. Ukoliko se ispitivač ne ponaša adekvatno ili se ne pridržava određenih pravila, tada postoji veća mogućnost pojave pogrešaka što otežava daljnji proces.

Ispitivač mora biti uravnotežen: miran, ozbiljan i hladnokrvan, ali ipak ne grub, oštar ili podrugljiv. Mora paziti na svoj ton, odnosno mora se pokazati kao autoritet i snažna ličnost, ali ne gledati svjedoka s visoka. Svjedok se pri ispitivanju treba osjećati sigurno i opušteno koliko je to moguće, a ispitivač je taj koji mu u tome može pomoći, ali i odmoći.³⁰

Osim što treba odlično znati slušati ljude, ispitivač mora također obratiti pažnju na neverbalne znakove koje svjedok šalje. Govor tijela vrlo je bitna stavka pri ispitivanju i može pomoći ispitivaču da procijeni govori li svjedok istinu.

Razlikujemo tri skupine odgovora svjedoka do kojih dolazi u slučaju da je ponašanje ispitivača negativno utjecalo na svjedoka, a to su:

- odgovori koji ne proizlaze iz sjećanja do kojih dolazi jer se svjedok dao zavesti autoritetom ispitivača pa odgovara odmah, bez da se prisjeća (odgovori s „da“),
- popuštanje svjedoka zbog grubog nastupa ispitivača te davanje odgovora po želji ispitivača usprkos znanju o činjenicama,

²⁹ Čl. 289. ZKP-a

³⁰ Vidjeti kod Pavišić, B., Modly, D., Veić, P. *op. cit.*, str. 417

- suprotstavljanje ispitivaču zbog nametnutog autoriteta te davanje neprikladnih odgovora „iz inata“.

Zbog svega navedenog, ispitivač prvenstveno mora biti dobar poznavatelj ljudi; mora biti strpljiv, uporan, pun razumijevanja, oštrouman, mora imati dobro pamćenje i koncentraciju.

U svom „nastupu“ mora biti prirodan, staložen i pristojan. Ukratko rečeno, ispitivač mora biti svjestan važnosti svoje uloge i ponašati se u skladu s tim.

7. Dokazna vrijednost iskaza svjedoka

Iskazu svjedoka, kao jednom od najčešćih i najbitnijih dokaza u kaznenom postupku, potrebno je pristupati s posebnim oprezom i pažnjom. Razlog tomu je taj što svjedoci vrlo često ne mogu dati u potpunosti pouzdan iskaz; bilo da se radi o svjedoku koji je u nekakvoj vrsti veze s okrivljenikom ili pak to nije slučaj. Dokazna vrijednost iskaza svjedoka ocjenjuje se sukladno načelu slobodne ocjene dokaza.³¹

Četiri su vrste pogrešaka zbog kojih svjedok može dati nepouzdan iskaz:

- a) pogreške u zapažanju → do njih dolazi iz razloga što je kazneno djelo najčešće nasilni i nenadani događaj, a osoba koja mu svjedoči, zbog svog psihofizičkog stanja u tom trenutku nema dobre osjete,
- b) pogreške u sjećanju → može nastupiti takozvano lažno sjećanje,
- c) pogreške u imaginaciji → kako bi stvorili bolji dojam ili se „pravili važnima“ pred vlasti, ljudi često mijenjaju ili dopunjuju podatke iz sjećanja,
- d) pogreške u rasuđivanju → pogrešna tumačenja podataka, nedostatak autokritike.³²

Dakle, vjerodostojnost iskaza svjedoka ovisi o brojnim okolnostima među kojima je najbitnije spomenuti osobine svjedoka (objektivna vjerodostojnost). U objektivnu vjerodostojnost spadaju moralne osobine svjedoka, njegove intelektualne sposobnosti, dob, spol, fizičko stanje (naročito stanje osjetila) te psihičko stanje. S druge strane, postoji subjektivna vjerodostojnost svjedoka koja podrazumijeva volju svjedoka da govori istinu. Na subjektivnu vjerodostojnost uvelike utječe mogući emocionalni odnos svjedoka i okrivljenika.

Neka od posebnih obilježja koja upućuju na vjerodostojnost iskaza svjedoka su:

- sadržajno bogatstvo detalja (brojnost i vrsnoća detalja, uvjerljiv opis, vlastiti udio psihičkih doživljaja, uvjerljivo opisivanje odnosa),
- cjelovitost iskaza (razvojnost u iskazu),

³¹ Primorac, D. Kazneno procesno pravo II. IV. izmijenjeno, dopunjeno i prošireno izdanje, Sveučilišni odjel za forenzične znanosti Sveučilišta u Splitu, Split, 2015. str. 65.

³² Krapac, D: *op.cit.* str. 286.

- homogenost iskaza,
- postojanost iskaza (jedan od glavnih kriterija, odnosi se na najbitnije trenutke kaznenog djela o kojem je riječ kao što su opis ponašanja, načini kretanja, odnos između pojedinih događanja, osvjetljenje, itd.).³³

Neki od načina pomoću kojih sud može provjeriti vjerodostojnost iskaza svjedoka su:

- predočenje ranijeg iskaza,
- postavljanje pitanja svjedoku (sa svrhom dobivanja što potpunijeg i vjerodostojnijeg iskaza),
- suočenje.

³³ Pavišić, B., Modly, D., Veić, P. *op. cit.* str. 413.

8. Prava svjedoka i njihova zaštita

Neka od osnovnih prava svjedoka su:

- a) pravo na human i zakonit odnos pri ispitivanju,
- b) pravo na naknadu troškova,
- c) pravo na oslobođenje dužnosti svjedočenja.³⁴

Vrlo je bitno odnositi se prema svjedocima na human i zakonit način jer se u protivnom na takvom iskazu ne može temeljiti odluka suda. Pod navedenim se podrazumijeva da su prijetnje, primjena sile te uporaba sredstava koja utječu na volju svjedoka pri davanju iskaza strogo zabranjene.

Što se tiče prava na naknadu troškova, prvenstveno se misli na troškove prijevoza i troškove dnevnica koje svjedok mora zatražiti odmah nakon odaziva poziva suda i nakon svjedočenja.

Kada se govori o pravu na oslobođenje dužnosti svjedočenja tada se misli na to da određene osobe imaju privilegije koje ih oslobađaju dužnosti svjedočenja o čemu je detaljnije napisano u poglavlju 4.2. ovog rada.

8.1. Zaštita svjedoka

Osobe koje svjedočenjem mogu sebe, ili sebi blisku osobu, izložiti ozbiljnijoj opasnosti po život, zdravlje, tjelesnu nepovredivost, slobodu ili imovinu većeg opsega imaju pravo na posebnu zaštitu.³⁵

Za zaštitu ugroženih svjedoka odgovorna je Jedinica za zaštitu koja provodi i organizira Program zaštite. U Program zaštite, kako i sam naziv govori, spadaju mjere i radnje kojima je cilj zaštita uključenih osoba, a to su:

- 1) tjelesna i tehnička zaštita,

³⁴ Sijerčić-Čolić, H. Svjedok u kaznenom postupku. Doktorska disertacija branjena na Pravnom fakultetu u Splitu, Sarajevo, 1997. str. 35.

³⁵ Čl. 1. Zakona o zaštiti svjedoka (Narodne novine 163/03, 18/11, 73/17 – u daljnjem tekstu ZZS)

- 2) premještanje,
- 3) mjere prikrivanja identiteta i vlasništva,
- 4) promjena identiteta.³⁶

Tjelesna i tehnička zaštita podrazumijevaju sprječavanje životne, tjelesne, zdravstvene i imovinske ugroze.³⁷

Premještanje uključene osobe odnosi se na njezino privremeno ili trajno preseljenje s mjesta prebivališta/boravišta na mjesto koje odredi Jedinica za zaštitu.³⁸

Ukoliko je bitno primijeniti mjere prikrivanja identiteta i vlasništva, izrađuju se osobne isprave s privremeno promijenjenim osobnim podacima.

Ako navedene mjere nisu dovoljne za zaštitu ugrožene osobe, tada se poduzimaju mjere promjene identiteta koje podrazumijevaju promjenu svih osobnih podataka ugroženog svjedoka.

8.1.1. Postupak uključivanja u Program zaštite

Postupak započinje na način da nadležni odvjetnik ili ugrožena osoba podnosi prijedlog Glavnom državnom odvjetniku koji zatim šalje zahtjev Povjerenstvu za uključivanje ugrožene osobe u Program zaštite. Da bi navedeni prijedlog bio valjan, mora sadržavati navedeno:

- a) podatke o ugroženoj osobi,
- b) opis kaznenog djela i procjenu postojećih dokaza,
- c) sadržaj mogućeg iskaza s procjenom važnosti za postupak,
- d) opis i procjenu opasnosti koja ugroženoj osobi prijete.³⁹

Nakon primitka prijedloga, predsjednik Povjerenstva u roku od tri dana mora sazvati sjednicu na kojoj će se odlučiti o prihvatanju ili odbijanju prijedloga. Ukoliko je prijedlog prihvaćen, sljedeći je korak potpisivanje Ugovora s ugroženom osobom.

³⁶ Čl. 17. ZZS-a

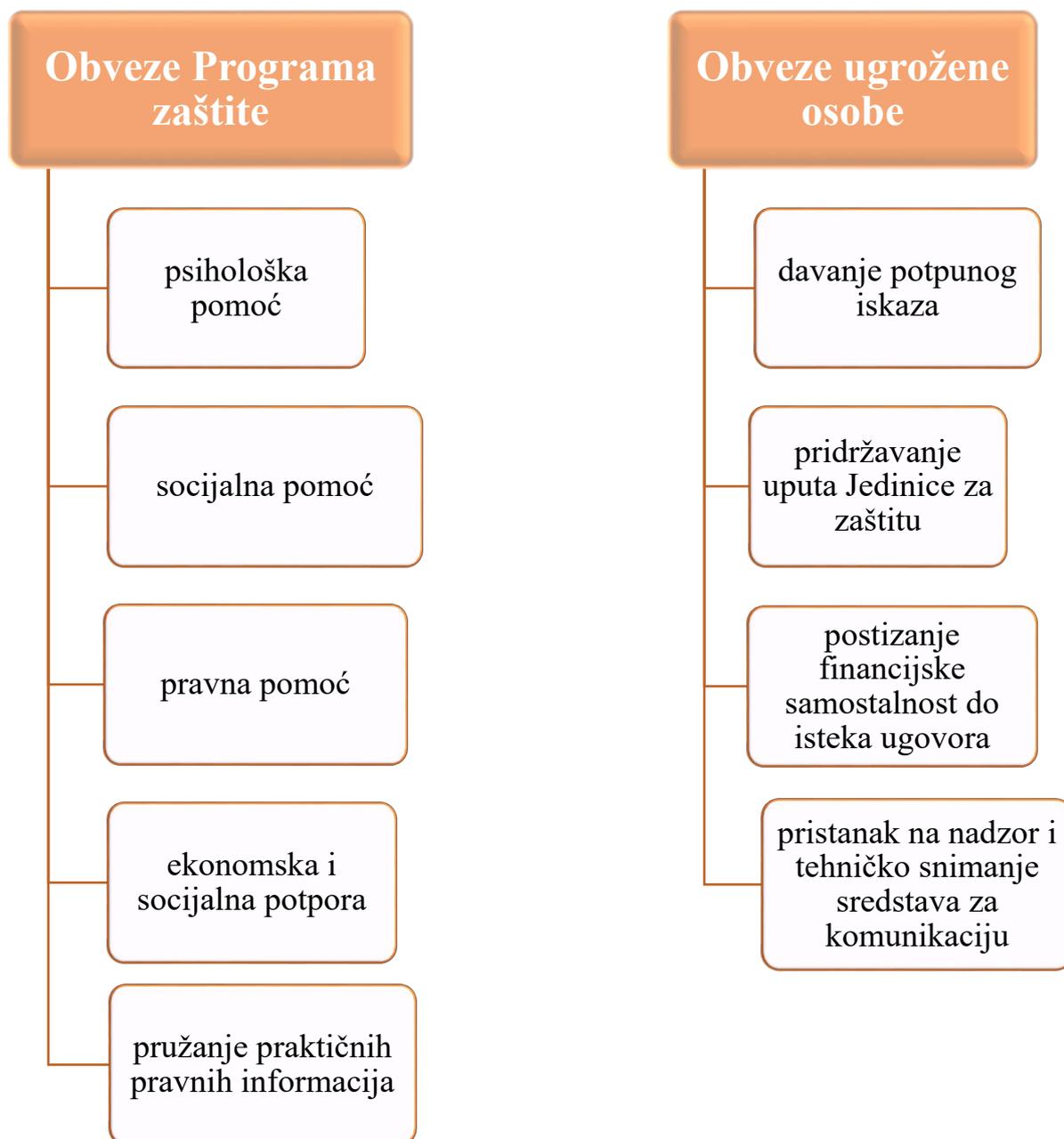
³⁷ Čl. 18. ZZS-a

³⁸ Čl. 19. ZZS-a

³⁹ Čl. 13. ZZS-a

Isto tako, bitno je naglasiti da je za uključenje u Program zaštite potreban pristanak ugrožene osobe, a u slučaju da se radi o maloljetniku ili poslovno nesposobnoj osobi, pristanak daje njihov roditelj ili skrbnik.

Tablica 1. Prikaz obveza Programa zaštite i obveza ugrožene osobe ⁴⁰

⁴⁰ Vidjeti čl. 38. ZZS-a

Postoji više razloga koji mogu dovesti do prekida Programa zaštite, a to su:

- istek Ugovora,
- smrt uključene osobe,
- odricanje zaštite od strane uključene osobe ili njezinog roditelja/skrbnika,
- odluka Povjerenstva da prekine zaštitu.⁴¹

Povjerenstvo može, na prijedlog Glavnog državnog odvjetnika ili Jedinice za zaštitu, donijeti odluku o prekidu Programa zaštite uključene osobe ako:

- a) više ne postoje uvjeti koji su opravdavali zaštitu,
- b) uključena osoba ne ispuni ugovorne obveze vezane uz kazneni postupak, ako tijekom razdoblja bude pokrenut kazneni postupak protiv uključene osobe radi počinjenja kaznenog djela,
- c) uključena osoba bez razloga odstupi od pravila ponašanja navedenih u Ugovoru ili dobivenih uputa Jedinice za zaštitu ili prekrši obvezu obavijestiti Jedinicu za zaštitu i tako ozbiljno ugrozi ili onemogući zaštitu,
- d) uključena osoba bez opravdanog razloga odbije mogućnost zaposlenja koju joj osigura Jedinica za zaštitu ili bez razloga odbije nastaviti drugu aktivnost za stjecanje dohotka,
- e) strana država zahtijeva prestanak zaštite uključene osobe koja je premještena na njen teritorij,
- f) uključena osoba da neistinite podatke iz članka 35. Zakona o zaštiti svjedoka.⁴²

⁴¹ Čl. 40. ZZS-a

⁴² Čl. 41. ZZS-a

Tablica 2. Popis organizacija koje pružaju psihosocijalnu i pravnu pomoć⁴³

116 006	Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja	svaki dan 0-24h
116 000	Nacionalni broj za prijavu nestale djece <i>Centar za nestalu i zlostavljaju djeću</i>	svaki dan 0 - 24h
116 111	Hrabri telefon za djecu	radnim danom 9-20h
0800 0800	Hrabri telefon za roditelje	radnim danom 9-20h
0800 77 99	SOS linija za suzbijanje trgovanja ljudima	svaki dan 10 - 18h
0800 55 44	Žensko savjetovalište za žrtve nasilja <i>Autonomna ženska kuća Zagreb</i>	radnim danom 11-17h
0800 655 222	SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja <i>Ženska pomoć sada</i>	svaki dan 0-24h
01 4663 666 0800 200 144	Besplatna pravna pomoć i besplatno psihološko savjetovanje žrtvama nasilja u obitelji <i>B.a.B.e.</i>	radnim danom 8-17h
01 6119 444	Centar za žrtve seksualnog nasilja <i>Ženska soba</i>	radnim danom 10-17h
01 48 28 888	Psihološka pomoć <i>Psihološki centar TESA</i>	radnim danom 10-22h
01 48 33 888	Plavi telefon	radnim danom 9-21h
01 4811 320 097 6529 891 097 6529 892 097 6529 902	Besplatna pravna pomoć <i>Pravna klinika Pravnog fakulteta u Zagrebu</i>	radnim danom 10-12, sri i čet 17-19h
01 2376 335	Centar za krizna stanja i prevenciju suicida <i>KBC Zagreb</i>	svaki dan 0-24 h

⁴³ Tablica preuzeta s MUP, Kontakti organizacija koje pružaju psihosocijalnu i pravnu pomoć, dostupno na: <https://mpu.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-6366/iz-pravosudnog-sustava-6372/podrska-zrtvama-i-svjedocima/kontakti-organizacija-koje-pruzaju-psihosocijalnu-i-pravnu-pomoc/19915> (pristup: 12. 9. 2022.)

9. Rasprava

Na samom početku rada upoznali smo se s pojmom svjedoka te ukazali na razliku svjedoka i okrivljenika, kao i na razliku svjedoka očevidca i svjedoka po čuvenju. Svjedoci su, zbog svojih saznanja, izuzetno bitni za rješavanje kaznenog djela. Oni su, za razliku od procesnih subjekata, nezamjenjiv dio u kaznenom postupku i to još više pridonosi njihovoj ulozi. Kao i svi sudionici u kaznenom postupku, i svjedoci imaju svoje dužnosti. Ukoliko dođe do neispunjenja određene dužnosti, svjedoku prijete novčana kazna, a može ga se čak i zatvoriti.

Nadalje, opisali smo tijek ispitivanja svjedoka te se osvrnuli na moguće pogreške do kojih može doći tijekom ispitivanja. Isto tako, naveli smo i iznimke kod ispitivanja, odnosno osobe koje su oslobođene dužnosti svjedočenja kao i osobe koje su isključene od dužnosti svjedočenja. Što se tiče ispitivanja ranjivih i ugroženih svjedoka, tu vrijede posebna pravila te se njihovo ispitivanje razlikuje od uobičajenog ispitivanja.

Nije potrebno dodatno naglašavati da tijelo koje vodi postupak mora biti posebno oprezno kada je u pitanju vjerodostojnost svjedokova iskaza. Brojni su čimbenici koji mogu utjecati na njegov iskaz, bilo da je riječ o svjedokovim osobinama ili njegovoj povezanosti s okrivljenikom. U svakom slučaju, tijelo koje vodi postupak mora posjedovati određene vještine da bi ispitivanje prošlo što uspješnije.

Što se tiče samog odnosa ispitivača i svjedoka, potrebno je prema svjedoku odnositi se na zakonit i human način. U protivnom, odluka suda neće se moći temeljiti na takvom iskazu svjedoka.

Zakon o zaštiti svjedoka jasno propisuje dužnosti i pravila koja se primjenjuju kada se radi o svjedoku koji svojim iskazom ugrožava svoj ili život bliske osobe. Riječ je o Programu zaštite kojeg vodi Jedinica za zaštitu, a cilj mu je pružiti svjedoku psihološku, socijalnu, ekonomsku i pravnu pomoć.

Iako se zakonom nastoji zaštititi svjedoka i njegova prava, realna slika ipak je malo drugačija; naročito kada je riječ o svjedocima koji daju iskaz o teškim kaznenim djelima jer često dolazi do njihova zastrašivanja.

10. Zaključak

Kazneni postupak skup je radnji reguliranih odredbama kaznenog procesnog prava koje se poduzimaju kada postoji sumnja da je počinjeno kazneno djelo te da ga je počinila određena osoba. Glavni cilj kaznenog postupka je utvrditi je li počinjeno kazneno djelo i tko ga je počinio te zatim izricanje kazne ili druge sankcije.

Vrlo bitnu, ako ne i glavnu, ulogu u kaznenom postupku zauzimaju svjedoci. Svjedok je fizička osoba koja nije stranka u postupku, koja se saslušava radi pribavljanja obavijesti o sadržaju njezinih opažanja o činjenicama koje se utvrđuju, do kojih nije došla kao stručna osoba po nalogu suda. Svjedoci imaju dužnosti kojih se trebaju pridržavati jer u protivnom mogu biti novčano kažnjeni, a može ih se čak i zatvoriti.

Obzirom na brojne okolnosti koje mogu utjecati na iskaz svjedoka, od kojih je najbitnije istaknuti objektivnu i subjektivnu vjerodostojnost, možemo reći da iskaz svjedoka nikada neće biti u potpunosti pouzdan. Zbog toga je iznimno važno da ispitivač posjeduje posebne sposobnosti i vještine.

Zaštita ljudskih prava na prvom je mjestu te se prema svim svjedocima mora postupati humano i zakonito, a posebno ako se radi o ranjivim i ugroženim svjedocima. Ugroženi svjedoci svojim iskazom mogu ugroziti sebe ili blisku osobu i upravo zato zauzimaju posebno mjesto u zakonu te se o njima vodi dodatna briga.

Na temelju svega navedenog možemo zaključiti da je iskaz svjedoka najčešće i najbitnije dokazno sredstvo u kaznenom postupku.

11. Literatura

1. Čizmić, J. Prava i dužnosti svjedoka u parničnom postupku. Split: Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu; 2021.
2. Čizmić, J. Svjedok u parničnom postupku. Zagreb: Hrvatska pravna revija; 2001.
3. Dika, M. Dokazivanje saslušanjem svjedoka u hrvatskom parničnom postupku. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu [Internet]. 2006 [pristupljeno 21.08.2022.];56(2-3):501-548. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/5120>
4. Krapac, D. Kazneno procesno pravo. Zagreb: Narodne novine; 2007.
5. Kos, D. Zaštita identiteta svjedoka u kaznenom postupku. Zagreb: Hrvatska pravna revija; 2001.
6. Mrčela, M. Svjedoci u kaznenom postupku: ispitivanje svjedoka kao dokazna radnja. Zagreb: Narodne novine; 2012.
7. Mrčela, M. Vodič kroz kazneni postupak. Priručnik za novinare, Zagreb, 2002.
8. Pajčić M. Ugroženi svjedoci u kaznenom postupku. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu [Internet]. 2005. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/87584>
9. Pavišić, B., Modly, D., Veić, P. Kriminalistika. Knjiga prva. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga; 2006.
10. Primorac, D. Kazneno procesno pravo II. IV. izmijenjeno, dopunjeno i prošireno izdanje, Sveučilišni odjel za forenzične znanosti Sveučilišta u Splitu, Split, 2015.

11. Sijerčić-Čolić, H. Svjedok u kaznenom postupku. Doktorska disertacija branjena na Pravnom fakultetu u Splitu, Sarajevo, 1997.
12. Zorić J., Mikuš Lj. Procjena sposobnosti za svjedočenje i ocjena vjerodostojnosti iskaza svjedoka u postupcima za kaznena djela na štetu maloljetnika. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu [Internet]. 2007. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/89280>

Pravni propisi:

1. Kazneni zakon (Narodne novine br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21)
2. Zakon o kaznenom postupku (Narodne novine br. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, 80/22)
3. Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (Narodne novine br. 76/09, 116/10, 145/10, 57/11, 136/12, 148/13, 70/17)
4. Zakon o zaštiti svjedoka (Narodne novine br. 163/03, 18/11, 73/17)

Ostali izvori:

1. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=59106>
2. <https://mpu.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-6366/iz-pravosudnog-sustava-6372/podrska-zrtvama-i-svjedocima/infografika-tijek-kaznenog-postupka/24169>

3. <https://mpu.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-6366/iz-pravosudnog-sustava-6372/podrska-zrtvama-i-svjedocima/kontakti-organizacija-koje-pruzaju-psihosocijalnu-i-pravnu-pomoc/19915>

12. Sažetak

Iskaz svjedoka i njegova dokazna vrijednost

Iskaz svjedoka jedan je od najčešćih, a može se reći i najbitnijih dokaza u kaznenom postupku.

Osoba koja je pozvana kao svjedok ima svoje dužnosti i obveze kojih se mora pridržavati. U protivnom, prijati joj novčana ili čak i zatvorska kazna. Postoje iznimke u svjedočenju kada je osoba oslobođena od dužnosti svjedočenja i kada je isključena od dužnosti svjedočenja. Kada je svjedok dijete i/ili žrtva kaznenog djela, tada je potrebno postupati s posebnom pažnjom i oprezom.

Ispitivanje svjedoka proces je kojim se nastoje utvrditi činjenice bitne za rješavanje kaznenog djela. Iskaz svjedoka nije u potpunosti pouzdan dokaz iz više razloga. Naime, svjedokovo psihofizičko stanje kao i njegov mogući emocionalni odnos s okrivljenikom bitno utječu na njegov iskaz. Zbog navedenog, tijelo koje vodi postupak može dodatno provjeriti iskaz svjedoka predloženjem ranijeg iskaza, postavljanjem dodatnih pitanja ili suočenjem s drugim svjedokom.

Zbog cjelokupne osjetljivosti postupka, svjedok se može naći u vrlo nezavidnoj situaciji; svjedočenjem može ugroziti svoj život ili život bliske osobe. Da bi se navedeno spriječilo, svjedok se, po potrebi, može uključiti u Program zaštite u kojem se vodi posebna briga o zaštiti ugroženih osoba.

Ključne riječi: iskaz svjedoka, ispitivanje svjedoka, pouzdanost iskaza, Program zaštite, ugrožene osobe.

12. Abstract

Witness testimony and its probative value

Witness testimony is one of the most common and, possibly, the most important evidence in criminal procedure.

Person who is called to give the testimony has their duties and obligations and has to fulfill them. Otherwise, they can be penalized with money fine or even with imprisonment. There are some exceptions in witness examination; some people have certain privileges and are free of the duty to testify and other people are excluded from the duty to testify. If the person who is testifying is a minor or a victim of a felony, it is important to give them special care and attention.

Witness examination is a process of establishing the facts that are necessary for solving the case. There are many reasons why witness testimony is not completely reliable. For example, their psycho-physical condition and their relationship with the defendant affect their testimony a lot. Therefore, body leading the criminal proceedings can test witness credibility by asking them more questions, presenting them previous testimony and by making them face another witness.

By testifying, witnesses can easily jeopardize their own or life of a close person. To avoid that, witnesses can be included in special „Care program“ where they are being taken care of.

Keywords: witness testimony, witness examination, witness credibility, Care program, vulnerable witnesses.

13. Životopis

Osobni podaci:

Ime i prezime: Ivana Paladin

Datum i mjesto rođenja: 28.12.1997., Sinj, Republika Hrvatska

Državljanstvo: Hrvatsko

Obrazovanje i osposobljavanje:

2004. – 2012. Osnovna škola fra Pavla Vučkovića, Sinj

2012. – 2016. Gimnazija Dinka Šimunovića, Sinj

2016. – 2019. Sveučilišni odjel zdravstvenih studija, Split

Smjer: Radiološka tehnologija

2019.-2022. Sveučilišni odjel za forenzične znanosti, Split

Smjer: Istraživanje mjesta događaja

Vještine:

Strani jezici: engleski (aktivno)

Rad na računalu: aktivno i svakodnevno korištenje MS Office paketa i interneta

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Sveučilišni odjel za forenzične znanosti

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, *Ivana Paladin*, izjavljujem da je moj diplomski rad pod naslovom *Iskaz svjedoka i njegova dokazna vrijednost* rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Nijedan dio ovoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan bez citiranja i ne krši ičija autorska prava. Izjavljujem da nijedan dio ovoga rada nije iskorišten u ijednom drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi. Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Split, _____

Potpis studenta/studentice: _____